

буквальний переклади, а також художнє наслідування. У своїх трактатах “De Optimo Genere Oratorum” та “De Oratore” Цицерон розглядав різні аспекти перекладу, зокрема, відзначав важливість правильного вибору слів і виразів для передачі автентичного значення. Він підкреслював, що перекладач повинен бути майстром слова, здатним точно передати ідеї та емоції автора, виражені вихідною мовою [1, с. 151].

Цей спосіб вільного тлумачення творів мовою оригіналу в перекладі був прийнятий і далі розвинутий у другому столітті нашої ери. Римські перекладачі почали систематично опускати всі «незначні» уривки та включати деякі ідеї та навіть цілі власні історії, вводити посилання на деякі визначні постаті. Такий переклад викликав у читача сумніви, чи належать перекладені твори іноземному автору, чи це справді оригінальний твір. Згадана практика найвидатніших римських літераторів, яка знайшла своє вираження у вільному трактуванні джерельних світських творів, потроху сприяла необмеженій свободі перекладу, яка почала домінувати в усіх європейських літературах по всьому світу наступні століття [2, с. 14]. Такий комплекс поглядів на переклад виявляється надзвичайно поширеним і плідним та домінує до епохи романтизму, а в багатьох культурах натуралізуючий та асимілюючий підхід панує і нині, наприклад, в англійській.

Перспективи подальшого дослідження вбачаються у тому, щоб вказати на вплив римської перекладацької традиції на формування найсучасніших перекладознавчих теорій, причому як тих, що наслідують цю традицію, так і тих, що відштовхуються від неї та протистоять їй.

Підсумовуючи, можна сказати, що погляди Цицерона на переклад відображали його високий рівень освіти та розуміння мистецтва слова. Його ідеї про переклад вплинули на подальший розвиток перекладацької теорії та практики і залишаються актуальними й сьогодні. Принципи перекладу, викладені Цицероном, стали фундаментом для багатьох сучасних перекладацьких підходів та методів.

Література:

1. Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу. Харків : Вид-во НУА, 2017. с.151
2. Історія перекладу Т. Олійник для студентів “переклад” факультету іноземних мов. Тернопіль, 2007. с.14
3. Robinson D. *Western Translation Theory from Herodotus to Nietzsche* / D. Robinson. Manchester: St. Jerome Publishing, 2002. 337 p. с.46

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ «ТОЛЕДСЬКОЇ ШКОЛИ»

Гайдук О. О.

гр. АУП-16

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Перший заклад, де навчали перекладачів з арабської латиною, була Толедська школа. Вона була створена лише у XII столітті у місті Толедо (Іспанія). Її заснував Дон Раймундо, архієпископ Толедо. Він використовував єврейських або мусульманських посередників, які перекладали з арабської кастильською мовою, а потім сам перекладав вже з кастильської латиною. Серед його помічників особливо вирізнялося двоє євреїв – Соломон та Йоганнес Авендеат. Вони відзначились своїми вміннями та ідеями. Найзначніший із толедських перекладачів був Джерардо з Кремони. Ми знаємо завдяки його учням про те, що

Джерардо прибув до Толедо після закінчення науки в Італії. Всього він переклав понад сімдесят праць, у тому числі й трактат «Альмагест», переклад якого завершив у 1175 році. Ще одним великим перекладачем був Майкл Скот. Він народився в Англії, вчився в Оксфордському університеті, у Парижі, а потім оселився в Толедо. Вивчивши арабську мову та іврит, він багато перекладав з арабської латиною [2].

Толедські переклади були плодом спільної праці арабів-мусульман, євреїв та християн-католиків. Хоча авторами перекладу вважалися останні, всі вони в процесі перекладу потребували допомоги. Французький письменник та історик Ернест Ренан у своїй розвідці про Аверроеса писав: «Немає ніякого сумніву, що католики, які приїздили до Толедо, безсоромно присвоювали собі праці своїх секретарів і тому... ім'я перекладача часто вказувалося не те, яке було б слід. Було б несправедливо віддавати належне лише цим останнім, навіть якщо багато рукописів та багато істориків згадують тільки їхні імена» [1, с. 13].

Перекладачі Толедської школи широко застосовували переклад «слово в слово». Буквалізм служив перекладачам захистом, дозволяючи їм перекладати наукові та філософські твори з арабської та гебрайської мов. Це справді було важливим фактором, адже при порушенні норм переклад був би не схвалений і підданий цензурі. Тому перекладачі намагалися зберегти кожне слово і не виходити за межі дозволеного.

Саме в період Толедської школи відбувся перехід від пергаменту до паперу. Внаслідок чого стають можливими багаторазові редакції перекладів, зростає кількість копій, що призводить до ширшого розповсюдження творів, до зростання спілкування між вченими, у тому числі через мовні бар'єри. Це справді дало більші можливості для перекладачів.

Згодом виник переклад не тільки міжнародною мовою латиною, а й місцевою народною говіркою. Виникає письмовий переклад народними мовами й авторитетних текстів, зокрема.

Традиційно Толедо був центром багатомовної культури і мав першорядне значення як центр навчання та перекладу. Саме завдяки перекладам Толедської школи Європа ознайомилась із працями як грецьких філософів, математиків, лікарів та астрономів, так і їхніх арабських коментаторів та послідовників.

Література:

1. *Збірник наукових праць В. О. Подміногіна з історії та теорії перекладу. Харків: Вид-во НУА, 2017. 468 с.*
2. *Толедська школа. URL: <https://travel-in-time.org/uk/mandrivki-chasom/toledska-shkola/> (дата звернення: 02.10.2023)*

МЕСРОП МАШТОЦ – ПЕРЕКЛАДАЧ, ТВОРЕЦЬ ВІРМЕНСЬКОЇ АБЕТКИ

Гудименко В. О.

гр. АУП-16

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Загородня Л. З.

Людство має писемність не менше шести тисячоліть. Найдавнішою формою письма вважається шумерський клинопис, який зародився в Месопотамії. Згодом писемність виникає і в інших цивілізаціях. Вважалося, що писемність – це дар Божий. З появою писемності розпочинається опис й запис історичних подій. Археологи знайшли глиняні